

THESIS RESEARCH

<https://doi.org/10.17721/2522-1272.2019.74.9>

UDC 070.445-055.2:687.01]:[070.41-051:070.48](477.83-074) "1926/1939"(045)

**The Genesis of «Zhinocha Storinka»/«Women's Page»
Through the Prism of Fashion and Feminism
(the Case of the Newspaper «Novyi ChaS»/«New Time»
(1926–1939))**

Khrystyna Astartseva

PhD Student

*Department of Media Communications, Ukrainian Academy of Printing
19 Pid Goloskom St., Lviv, 79020, Ukraine,*

Corresponding author's e-mail address: kristella-astaptseva@hotmail.com

ABSTRACT

The objective of the study is to examine the genesis of «Women's Page»/«Zhinocha Storinka» in the newspaper «New Time»/«Novyj Chas») in the context of fashion and feminism issues and to actualize the working experience of editors and journalists of this thematic column.

The methods of research applied in this study are the following: the descriptive (ideographic) method used for recording individual characteristics of work of editors in this column; the periodization method combined with chronological method was applied to trace differences between the content and artistic-technical design of «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka» issues for the period from 1926 till 1939. Also the biographical method was used to study the creative heritage of the editors Mariia Strutynska and Stefaniia Martyniuk. In terms of this method, their worldviews were analyzed as well as their life histories were compared to the time and living conditions in which they lived.

For the first time it is represented the comprehensive retrospective study of «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka» in the newspaper «New Time»/«Novyj Chas» from the beginning of its foundation until complete termination of its distribution.

This study aims to understand the particularities of foundation of «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka» and its further functioning within the harsh Polish occupation policy. It describes the tasks and objectives of «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka» set by the editors of this thematic column.

In this study we ascertain the names and determine the cryptonyms of editors and journalists of «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka» column and reflect the main milestones of their biographies. Also it is studied and analyzed the information content and editing methods of the woman's column.

The content of «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka», its rubrication and structure are researched. A special attention is paid to fashion and feminism related publications and their socio-cultural significance.

KEYWORDS: the Publishing Concern «Ukrayinska Presa» / «Ukrainian Printed Press»; Ivan Tyktor; «Women's Page»/ «Zhinocha Storinka»; «Zhinochi Visti»/ «Women's News»; «Zhinochuj Kutyk»/ «Women's Corner», Mariia Strutynska; Stefaniia Martyniuk; history of journalism; women's periodicals; feminism; fashion, editors.

УДК 070.445-055.2:687.01]:[070.41-051:070.48](477.83-074) "1926/1939"(045)

Гене́за «Жіночої Сторінки» крізь призму моди та фемінізму (на матеріалах газети «Новий Час» (1926–1939 рр.))

Астапцева Христина Андріївна, кафедра медіакомунікацій Української академії друкарства, аспірант

Резюме

Мета дослідження — вивчити генезис «Жіночої Сторінки» в газеті «Новий Час» в контексті питань моди та фемінізму та актуалізувати робочий досвід редакторок і журналісток цієї тематичної шпальти.

У процесі дослідження «Жіночої Сторінки» було використано описовий (ідеографічний) метод для фіксування індивідуальних особливостей роботи редакторів тематичної шпальти; метод періодизації у поєднанні зі хронологічним методом було застосовано для простеження відмінностей між змістовим наповненням та художньо-технічним оформленням номерів «Жіночої сторінки» за період з 1926 по 1939 рр.

Для дослідження творчого спадку редакторок Марії Струтинської і Стефанії Мартинюк було застосовано біографічний метод. В рамках цього методу було проаналізовано світоглядні позиції згаданих жінок, співставлено їхні історії життя з часом і умовами, в яких вони жили.

У статті вперше подано комплексне ретроспективне дослідження «Жіночої Сторінки» у газеті «Новий Час» від її заснування до припинення тиражування. Ретельно вивчено умови її заснування та особливості подальшого функціонування в рамках жорсткої окупаційної політики з боку Польської держави. Окреслено завдання, виконання яких редакція тематичної шпальти ставила собі за мету.

Встановлено імена та розшифровано криптоніми редакторів і журналістів додатка та відтворено головні віхи їхньої біографії. Вивчено і проаналізовано методи редагування тематичного додатка для жінок. Простудійовано змістове наповнення шпальти, її рубрикацію

та структуру. Особливу увагу звернено на публікації з теми моди і фемінізму та їхнє соціокультурне значення.

Ключові слова: видавничий концерн «Українська Преса»; Іван Тиктор; «Жіночка Сторінка»; «Жіночі Вісті»; «Жіночий кутик»; Марія Струтинська; Стефанія Мартинюк; історія журналістики; часописи для жінок; фемінізм; мода; редактори.

Астапцева Х. А. Генезис «Женской Страницы» сквозь призму моды и феминизма (на материалах газеты «Новое Время» (1926-1939 гг.))

Цель исследования – изучить генезис «Женской Страницы» в газете «Новый Час» в контексте моды и феминизма и актуализировать рабочий опыт редакторов и журналистов этого тематического приложения.

В процессе исследования «Женской Страницы» использованы описательный (идеографический) метод для фиксации индивидуальных особенностей работы редакторов тематической полосы; методика периодизации в сочетании с хронологическим методом была применена для прослеживания различий между содержательным наполнением и художественно-техническим оформлением номеров «Женской Страницы» за период с 1926 по 1939 гг.

Для исследования творческого наследия редакторов Марии Струтинской и Стефании Мартинюк был применен биографический метод. В рамках этого метода были проанализированы мировоззренческие позиции упомянутых женщин, сопоставлены их истории жизни со временем и с условиями, в которых они жили.

В статье представлено комплексное ретроспективное исследование «Женской Страницы» в газете «Новое Время» от ее основания до прекращения выхода. Тщательно изучены условия ее основания и особенности дальнейшего функционирования в рамках жесткой оккупационной политики со стороны Польского государства. Определены задачи, выполнение которых редакция тематической полосы ставила себе целью. Установлены имена и расшифровано криптонимы редакторов и журналистов этой страницы, воспроизведены главные вехи их биографии.

Изучены и проанализированы методы информационного наполнения и редактирования «Женской Страницы». Проштудированы содержательное наполнение страницы, ее рубрикация и структура. Особое внимание обращено на публикации по теме моды и феминизма и их социокультурное значение.

Ключевые слова: издательский концерн «Украинская Пресса»; Иван Тиктор; «Женская Страница»; «Женские Известия»; «Женский Уголок»; Мария Струтинская; Стефанія Мартинюк; история журналистики; журналы для женщин; феминизм; мода; редакторы.

1. Вступ

У цій статті застанемося над темою, що не висвітлена у наукових працях сучасників (за винятком дисертації З. Наконечної «Часописи видавничого концерну «Українська Преса» в контексті західноукраїнської журналістики»), а саме історією виникнення та функціонування тематичної сторінки для галицького жіноцтва у щоденній газеті «Новий Час».

«Модне» питання завжди цікавило жінок усіх поколінь, незалежно від віку та майнового стану. Жінкам потрібні «диктатори» та консультанти, що зможуть вказати керунок правильного компонування елементів гардеробу. В давніші часи цю функцію виконували кравчині та модистки, а після появи жіночих друкованих органів, найближчими порадицями з питань моди стали саме редакторки та журналістки жіночих часописів. Ця тенденція має місце і у нинішній час.

Отож, метою і завданням статті є простеження основних етапів розвитку періодичного додатка для жінок у «Новому часі» з моменту його започаткування у 1926 р. до припинен-

ня існування щоденника у 1939 р. У статті вводяться в науковий обіг невідомі факти з біографії львівських fashion-редакторок Марії Струтинської та Стефанії Мартинок, висвітлюються основні методи і принципи організації їх редакторської роботи над тематичною шпальтою для жінок, аналізується жанрова палітра та зміст журналістських матеріалів, що друкувалися в рамках шпальти.

2. Теоретичне підґрунтя

Історіографія «Нового часу» вивчалася низкою львівських дослідників. Зокрема потрібно згадати колективну монографію «Іван Тиктор: талан і талант» (2007), що була підготована кафедрою видавничої справи і редагування Української академії друкарства. У монографії вичерпно і лаконічно подано віхи життя та видавничої діяльності «батька» «Нового часу» – Івана Тиктора.

Дуже корисним для встановлення біографічних фактів досліджуваних у цій статті журналісток С. Мартинок та М. Струтинської став і бібліографічний покажчик «Видання Івана Тиктора та концерну «Українська преса» (1923–1977)», укладений В. Г. Денисюк.

Найскурпульозніше до аналізу «Нового часу» підійшла дослідниця З. Наконечна. Із її дисертації «виловлюємо» зачіпки, що допомагають обрати вірний керунок для дослідження модного аспекту цього, без тіні іронії, легендарного щоденника.

Фундаментальною працею, що допомогла нам розглянути жіночу тематичну сторінку «Нового часу» у контексті впливу соціально-політичної ситуації на журналістику у міжвоєнній Галичині, є монографія професора Л. В. Сніцарчук «Українська преса Галичини (1919–1939 рр.)».

Щодо питання жіночої преси треба зазначити, що науковицею В.Передирій було укладено дуже корисний бібліографічний покажчик усіх львівських періодичних видань для жінок, що виходили друком до 1939 р. [1]. Але, у цей покажчик не було включено несамостійні видання, себто додатки на кшталт «Жіночої сторінки» у щоденниках «Діло», «Новий Час» [2, с.6; 3, с.5]. А нами власне було виявлено, що ці тематичні сторінки є дуже цікавими об'єктами для дослідження, адже містять не відомі донині історичні факти.

3. Методи дослідження

У ході виконання нашого дослідження було використано описовий (ідеографічний) метод для фіксування індивідуальних особливостей роботи редакторів тематичної сторінки для жінок у «Новому часі»; метод періодизації у поєднанні зі хронологічним методом було застосовано для простеження відмінностей між змістовим наповненням та художньо-технічним оформленням номерів «Жіночої сторінки» у «Новому Часі» за період з 1926 по 1939 рр.

Для дослідження творчого спадку редакторок Марії Струтинської і Стефанії Мартинок було застосовано біографічний метод. У межах цього методу було проаналізовано світоглядні позиції згаданих жінок, співставлено їхні історії життя з часом та умовами, в яких вони жили.

4. Результати й обговорення

Видавець Іван Тиктор (колишній чотар УСС¹, член підпільної УВО²) став першим західноукраїнським підприємцем, який зумів організувати й провадити видавання низки різнотипних часописів у рамках створеного ним концерну «Українська Преса» [4, с. 166].

¹ УСС - Українські Січові Стрільці

² УВО - Українська Військова Організація

З погляду сучасності, газета «Новий Час» – найплеканіше «дитя» Івана Тиктора, незважаючи на післявоєнну кризу, зубожілість українського населення, знування польської влади, жорстку цензуру, стала справжнім символом свободи не тільки для мешканців західного регіону України, а й для української діаспори у всіх кутках світу.

Декларуючи безпартійність, часопис зумів здобути читацьку прихильність, випередивши накладом щоденну громадсько-політичну газету «Діло», яка вибудовувала свій авторитет ще від 1880 р. [4, с. 166].

Професор Л. В. Сніцарчук зазначає, що у міжвоєнний період лише 2% українського населення Західної України становила інтелігенція, що складалася переважно із духівництва, педагогів, правників [5, с. 73]. А якщо взяти до уваги ще той факт, що на загальну кількість родин, які проживали переважно в Галичині (щонайменше 1 млн) припадало лише 100 тисяч примірників накладів усіх українських часописів, то виходить, що лише кожна десята сім'я передплачувала те чи інше видання [5, с. 181].

За словами львівської дослідниці З. Наконечної, «результати щорічного «Місяця пропагування української книжки», які проводив редакційний колектив «Нового Часу», засвідчують, що друкована продукція (зокрема книги) у 20–30-х рр. ХХ ст. не користувалася особливою популярністю серед громадськості. Причиною абсолютної пасивності українців було і матеріальне зубожіння, і низький освітній рівень. Основним джерелом інформації про діяльність і українських, і закордонних літераторів на початку ХХ ст. були часописи, зокрема й «Новий Час» [4, с. 132].

Незадовільний стан української преси спонукав активних за громадянською позицією і креативних особистостей не тільки творити нові пресові видання, а й віднаходити можливості для визначення оптимальної форми спілкування з аудиторією [5, с. 181].

Це ще раз підтверджує доцільність публікації інформаційних матеріалів для жінок не окремим друкованим органом, а у формі тематичного додатка до «Нового часу». «Жіноча сторінка» як самостійний друкований жіночий орган, став би дороговартісним через додаткові затрати на поліграфічні матеріали та оплату роботи журналісток (адже обсяг самостійного видання потребував би і значного внеску з боку творчого колективу).

Крім цього, наклад видання був би значно нижчим, ніж наклад «Нового часу» та й з огляду на вищу вартість видання і його гендерне скерування, його читацька аудиторія була б невеликою. А якщо додати ще й затрати на популяризацію та реалізацію окремого часопису для жінок то стає зрозуміло, чому оптимальним варіантом для Івана Тиктора було співпрацювати із позаштатною журналісткою, котра б самотужки вела одну шпальту для галицького жіноцтва. Так саме створення «Жіночої сторінки» було чи не найоптимальнішим шляхом для подолання всіх цих комунікаційних перешкод.

Науковиця З. Наконечна зазначає, що окремі періодичні додатки були започатковані у 1925 р., коли І. Тиктор, викупивши газету, намагався урізноманітнити її зміст, однак можна припустити, що такий підхід був економічно не вигідним, або ж талановитий видавець віднайшов оптимальний спосіб задоволення різнобічних читацьких потреб – «газета в газеті», тому надалі ці ж додатки продовжилися на сторінках «Нового Часу» [4, с. 144].

Вдаючись до історії започаткування додатка для жінок, з'ясуємо, що перші три роки свого існування щоденник «Новий Час» порушував жіноче питання на своїх шпальтах лише фрагментарно. Але з часом назривала потреба все ж якось виокремити матеріали для жінок, віділити бодай кутик для висвітлення актуальних проблем галичанок. Отже, у числі 75 (284) «Нового часу», датованого 15 жовтня 1926 р. (IV квартал) на шпальті під номером 4, було представлено до уваги читачок нову тематичну сторінку під лаконічною назвою «Жінка».

У цьому ж номері було вміщено редакційну статтю з приводу започаткування нової шпальти. Редакція наголошувала на тому, що «Ця сторінка п.з. «Жінка» призначена не лишень для жінок тих, які уже є свідомими і діяльними громадянками, але і тих, які мають

щойно зрозуміти свої громадянські завдання, а покищо їх круг ділання обмежується до чотирьох стін домашнього огнища. Вона призначена для всього українського громадянства – так симпатиків, як її ворогів ідей поступового жіноцтва» [6, с. 4].

Не зважаючи на те, що у 1920-х у світі суфражистський рух перебував у своїй активній фазі, все ж знаходилися скептики, які вважали, що буцім-то фемінне питання з набуттям жінками виборчих прав можна вважати вичерпаним. Але редакція жіночої шпальти була іншої думки стосовно цього: «Ті з хв.читачів, так жінки, як і муштини, які уважають, що з хвилиною, коли жінка стала формально повноправним громадянином, коли отворені для неї усі звання і усі школи – т зв. жіноче питання перестало існувати – будуть мати нагоду переконатися, наскільки і в якій формі воно все ще таки актуальне. Не лишень у нас, але в цілому світі, у великих культурних і державних народів» [6, с. 4].

Редакторка шпальти планувала насамперед присвятити матеріали сторінки суто феміністичним питанням, підносячи роль жінки на новий політично-активний рівень «[...]». В рамках отже цього тижневого додатка будемо пропагувати ідею не лишень формальної, але і фактичної рівноправності жінки та порушуватимемо усі феміністичні питання. В першу однак чергу будемо старатись інформувати про працю та діяльність українського жіноцтва на усіх ділянках нашого життя, подаючи рівночасно відомости про діяльність і здобутки жінок інших народів. В справах загального характеру і актуальних питаннях дня будемо забирати голос, як що буде можна до них підійти з чисто жіночої точки погляду» [6, с. 4].

На жаль, точних відомостей про те, хто був першим редактором сторінки для жінок у «Новому часі» ми не знаходимо у хроніках щоденника. Але, з огляду на авторство низки статей сторінки та її феміністичне спрямування, можемо припускати, що це була громадська активістка «Союзу Українок» – Олена Федак-Шепарович, якій на момент створення сторінки виповнилося 32 роки [7, с. 201].

Отож, започаткована тематична шпальта стала публікуватися щотижня у монохромному лаконічному художньому оформленні без ілюстраційного супроводу. З'явилася і постійна рубрика «Зі світу», що пістрявіла матеріалами про життя феміністично налаштованого жіноцтва закордоном. Такі замітки, як «Жінка міністром», «Жінка президентом Хін» (Китаю – *Авт.*), «Перша жінка інженером фльоту», «Жінки кримінальними комісарами», «Жіночі адвокати в Японії», «Жіноча поліція» та їм подібні були ковтком свіжого повітря для галицьких борчинь за жіночі права, сприяли піднесенню духу і додавали насаги для нових звершень у боротьбі за свої права.

У більшості статей не вказано автора, а там, де автор зазначений, його ім'я зашифроване криптонімом. Майже у кожному випуску шпальти знаходимо рубрику «Оголошення», що інформувала читачок чи про курс інструкторок, чи про Загальні Збори «Союзу Українок», а чи навіть про передсвятковий ярмарок у Львові. Всього за 1926 р. налічуємо 11 випусків тематичної шпальти «Жінка».

У 1927 р. спостерігаємо поповнення шпальти новими рубриками: «Фізичне виховання і спорт», «Всячина», «З життя наших товариств», «З життя наших сусідок», «З краю», «Нові жіночі здобутки». Жанрова палітра – розмаїта. Це і звіти, і анонси, і коментарі, а ще огляди, замітки і, звичайно, статті. Окремим жанром, що часто траплявся на шпальті, були некрологи за видатними українськими та закордонними громадськими діячками-революціонерками. Всього за 1927 р. було надруковано 21 випуск жіночої тематичної сторінки.

З січня 1928 р. «Жінка» стала виходити як окремий додаток з власною нумерацією. Тепер в заголовковій частині шпальти містилася нумерація додатка: вказувалося рік і число. У лютому (2) номері за 1928 р. було запроваджено нововведення: у заголовковій частині шпальти повідомлялося тему номера, якій підпорядковувалися всі решта заголовки. Так, додаток «Жінка» за 13 лютого 1928 р. був присвячений темі виборчого права жін-

ки: «Що треба знати українській жінці про вибори» [8, с. 4]. Це був другий і, як потім виявилось, останній номер додатка у першому півріччі 1928 р.

У наступному номері «Нового часу» за 27 лютого 1928 р. додатка «Жінка» уже не було, зате на його шпальту було вміщено заклик до галицького жіноцтва від Головного Відділу «Союзу Українок» щодо справного голосування на майбутніх виборах до сейму: «Дня 4-го й 11-го березня мусять всі Українки без різниці стану й походження станути одною лавою до голосування!!! [...] Українські жінки, щоб ні одна з Вас не відтягнулася від голосування!!! Всі як одна маємо засвідчити своїми голосами, що ми розуміємо вагу хвили й уміємо сповнити свій національний обов'язок!!! Ми, як матері великого українського народу, використаємо гідно своє право. Даймо доказ, що ніякі наємничі та інтернаціональні підшепти ворогів не досягнуть української жінки. Пам'ятаймо про день 4-го й 11-го березня!!! Українські Жінки! Пам'ятаймо, що від нас залежить краще завтра!!!» [9, с. 4].

Редакція газети «Новий Час» взяла тайм-аут стосовно публікації матеріалів на жіночій шпальті аж до жовтня 1928. Після тривалої перерви, 12 жовтня 1928 р. до уваги галицького жіноцтва було предствлено оновлену тематичну сторінку зі зміненою назвою «В жіночому світі. Тижневий додаток». З'явилися графічні елементи художнього оформлення. Так, заголовок шпальти складено курсивом та виокремлено колонілками. Автори жіночої сторінки, як і у попередніх номерах – не зазначені.

Стосовно тематики додатка, то редакція стала наповнювати його більш світськими матеріалами з жіночого життя. Очевидно, що посаду редакторки посіла інша пані і це відчутно вплинуло на політику формування номерів шпальти. З'явилася постійна рубрика «Жіноча хроніка», в межах якої подавалися замітки про найсвіжіші події у «жіночому» світі. Жанрова палітра урізноманітнілася інтерв'ю, проблемними і дискусійними статтями, а також малюнками і поезією.

Знаковою подією для життя галичанок став фотоконкурс краси, уладжений редакцією «Нового часу» на сторінках додатка «В жіночому світі». Оголошення про початок конкурсу комісія помістила у першому номері додатка для жіноцтва. З тексту стає зрозуміло, що галичанки прагнули влитися у потік світової індустрії моди і краси: «Для усвідомлення собі й наглядного сконстатування, до якого степеня ідеалу краси наближений жіночий тип якогось народу, чи якоїсь провінції, чи навіть якогось міста, улаштовують уже віддавна всі культурні краї й народи так звані конкурси жіночої краси. Має вже свою «королеву краси» Америка, Англія, Франція, Еспанія, Італія, Югославія, Німеччина. Образки тих визначених жінок оглядає в часописах і журналах цілий світ і в тій жінці наче конкретизує в своїй уяві цілий відносний народ, який тим чином здобуває собі в світі не раз кращу й успішнішу популярність, аніж дипломатичними заходами.

І думаємо собі: чому ж Українці не влаштували ще досі такої гарної і симпатичної імпрези й не показали світові своєї квітки бодай з малої частини безмежної Української Землі? Адже в нас безперечно, хоч би й на землях по цей бік Збруча, ховається не одна така квітка, якої позавидувати могли би нам Італія й Греція. Не будьмо під тим оглядом скромні й похвалімся своїми скарбами, бо щедра українська природа не поскупила й нам під українським небом прегарних жіночих личок, які прикрашують український народ. Ми вирішили зробити в тій справі перший крок» [10, с. 6].

Саме з таких проектів разуче видно розбіжності між Радянською Україною 1920-х, де з найменших паростків українізації глумилися ситі непмани, і Галичиною, яка, не зважаючи на ксенофобські настрої з боку польського окупанта, все ж тягнулася до світла і розвитку європейської спільноти. Жінка, яка у Радянській Україні з легкої руки компартії перетворилася на жертву молоха, в Галичині плекалася наче божество, як цього і вимагали канони стилю модерн: «Перш за все уважаємо, що конкурс краси – це ніяка не пропаганда культури поверховности, якщо тої краси не ставиться понад усе, на першому місці. А ми й так її не ставимо. Ми тільки хочемо підчеркнути, що Україна, яка завсігди славилася кра-

сою свого жіноцтва, не залишається й сьогодні позаду Америк, Франції і других, та що не одна Українка застидала б своєю красою міс Америку, міс Францію чи яку іншу, про які стільки розписуються чужі часописи. Чому не маємо виказати це наглядно, чому не маємо похвалитися красою наших жінок перед світом, як роблять це другі.

По друге – це зовсім не перешкоджує в змаганнях до перевиховання жінки. Навпаки! Хочемо мати гарну українську жінку під кожним оглядом: так з огляду на поверховність як і на її духові прикмети. Для нас українська жінка краща всіх, бо тільки вона може бути гордощами нашої нації, краща як не одними то другими прикметами, й ми хочемо, щоб про те всі знали.» [11, с. 6].

Всього у щоденнику (Ч. 147 (597), Ч. 4 (613), Ч. 32 (641)) було опубліковано 27 світлин галицьких панянок на звороті жіночого додатка, який до слова, друкувався з такої okazji на крейдованому папері. Задумка конкурсу краси мала великий успіх серед читачів «Нового часу». Парубки охоче писали до редакції з проханням надати довідку про конкурсанток, але організатори конкурсу залишались невблаганними: «Відповідаємо вам на цьому місці, бо думаємо, що туту найпевніше прочитаєте. Зовсім не дивує нас, що учасниці нашого конкурсу краси вам подобалися, бо вони подобалися й нам. Та все таки хоч ми і зв'язані в тої спосіб долею, не можемо зрадити вам адрес тих, що надіслали нам свої світлини, бо нам цього не можна. Якщо в вас багато зав'язаття та витревалости – шукайте іншої дороги. Дозвольте, що дамо вам раду: часописне оголошення» [12, с. 6].

Щодо загадкових реформ жіночого додатка, то ми отримуємо про це інформацію аж із Ч.3 за 26 жовтня 1928 р.: «Так назвали ми тижневий додаток «Нового часу», в якому будемо поміщувати справи, що торкатимуть головним чином жінок. Кажемо «головним чином» тому, що немає на світі справ, що цікавили би чи торкалися би виключно жінок чи виключно мужчин. І навіть поділ на «мужеський» – про який впрочім ніколи зокрема не говориться – і «жіночий» світ був би недоцільний, якщоб ми жили в часах, коли б у світі всі рахувалися тільки з людиною, а не з мужчиною чи жінкою.

Але тепер, коли до такого ідеального стану ще дуже далеко, коли рівноправність жінки з мужчиною то тільки фраза, що в загальному значінні немає найменшого відгону в душах та переконаннях ні одного ні другого полу, коли жінка мусить посвятити ще багато праці та змагань на те, щоб ті рівні права добути, уважаємо за конечне відступити в часописові окреме місце, на якому можна би ту працю та ті змагання висвітлювати так для інформації, як і для дискусії» [13, с. 8].

Планувалося, що додаток не буде конкурентом жіночих часописів, а радше таким собі форумом для спілкування соціально- і політично активних жінок, а тому редакція щиро закликала усіх небайдужих читачок до співпраці: «[...] З огляду на це, думаємо присвятити цю рубрику перш за все інформації про стан жіночого руху у світі та у нас, дискусії над різними питаннями того руху та вкінці обговоренню усіх проблем, що тісно з тим рухом зв'язані. Опріч того залишаємо в тій рубриці місце на звітлення та інформації про організаційний рух українського жіноцтва та про його працю в наших загально-громадських установах.

Здаємо собі добре справу з того, що ця рубрика буде щойно тоді жива та цікава, якщо наше жіноцтво захоче взяти в ній участь своїми статейками, замітками та голосами в дискусії над різними порушуваними в тій рубриці справами. Тому, випускаючи оце вже 3-тє число «В жіночому світі», просимо всіх представниць українського гарного пола до ласкавого співробітництва» [13, с. 8].

Та, на жаль, 8 Ч. додатка «В жіночому світі» за 14 грудня 1928 р. стала останньою ластівкою і від цього часу аж до 25 січня 1932 жіноча шпальта шезла геть з «Нового часу». Але, було б властиво не дуже ввічливо сказати, що відповідальні редактори щоденника – Осип Бондарович і Лев Чубатий зовсім ігнорували потяг жіноцтва до прекрасного. Так, на місці колишнього жіночого додатка – на сторінці 5 у Ч. 30 (788) «Нового часу» за 17 бере-

зня 1930 р. було опубліковано фотозамітку «Нова мода». Окрім тих поодиноких матеріалів про моду і то – в контексті феміністичного руху, що публікувалися у щоденнику до цього часу, нова традиція публікувати фотозамітки актуальних моделей одягу стала підвалиною для майбутнього fashion-додатка «Нашим читачкам», що його у майбутньому редагуватиме Стефанія Мартинюк. А поки, за період з 17 березня 1930 р. до 27 липня 1931 р. всього було надруковано 16 фотозаміток з підписковими коментарями. За своїм змістом фотозамітки були зовсім небуденними. Найсвіжіші модні тенденції з Парижу, Лондону, Шанхаю, а також народня ноша іспанок, ісландок – все це зображалося на світлинах фотозаміток. Траплялися і розширені коментарі на тему стилю в одязі: «Дехто каже, що жінки найкращі весною. Це – очевидна річ – страшна неправда. Бо жінки ... завжди гарні. Та всетаки не можна заперечити, що кожна жінка потрапить завжди підчеркнуті прикмети своєї природної краси відповідно підібраним одягом.

Мода це не маловажна річ, але тільки тоді, коли хтось уміє брати з неї тільки те, що йому найліпше підходить. В іншому випадкові, цебто тоді коли підбирається для себе одяг невідповідний, можна бути смішним а смішність ніколи не здобуває симпатії. Про теж, щоби в своєму оточенні бути симпатичною появою повинен дбати кожен чоловік. А в цьому дбанні одяг грає не останню роль.

Тому слідкувати за тим, що модне, а що ні, якщо воно робиться тільки в міру потреби, це доказ уважливості до своєї особи, яка для кожної людини необхідна» [14, с. 12].

Цікаво, що редакція «Нового часу» схвально ставилася до емансипації. Прикладом цьому може бути публікація фотозамітки під заголовком «Жінки в мужеському одязі»: «Жінки ведуть вже від довшого часу вперту боротьбу за рівноправність з мушчинами. Одним з виявів цієї рівноправності має бути жіночий одяг подібний до мужеського одягу» [15, с. 4].

Як і нині всі європейки, так і галичанки 1920-х із задоволенням спостерігали за найновішими модними убраннями британських дам на відомих кінних перегонях «Royal Ascot» у місті Аскот, що неподалік від Лондона: «Осідком творення нової жіночої моди є Париж. За це сценою, де нова жіноча мода насамперед виступає – є Лондон. Відомі на весь світ кінні перегони, на які зїздяться гості з цілого світу, є цим місцем, де жінки являються в наймодніших одягах. На образку бачимо літні костюми жінок з останніх перегонів – вони є вісцунами нової моди, яка невдовзі прийде і до нас» [16, с. 5].

Редакція «Нового часу» також надавала уваги історії моди. Фотозамітки «Виставка старинних одягів» та «Давніше і сьогодні» презентують етапи трансформації купального вбрання та святкових суконь від XVIII ст. до початку XX ст. [17, с.5; 18, с.1].

У 1932 р. жіноча рубрика знову трансформувалася. Тепер це вже не був окремих додаток чи тематична сторінка, а лише четвертина шпальти – дві колонки рубрики, присвяченої жіночим справам. «Жіночий кутик» (так звучала нова назва рубрики) поміщався на передостанній сторінці газети і проіснував з 25 січня 1932 до 1 червня 1932 р. Всього налічуємо 9 публікацій цієї рубрики. Тематичне наповнення теж перетерпіло зміни. Тепер публіковані матеріали мали не такий сильний феміністичний відтінок, а натомість редакторка колонки нагадувала жінкам їхні першочергові, на думку чоловіків, завдання, як от кулінарія, виховання дітей, гігієна та домашнє господарювання. Про «модні» справи знову забуто.

У другому півріччі 1932 р. рубрика для жінок зовсім зникла зі шпальт «Нового часу» на тривалий час. І лише у номері щоденника за 23 лютого 1933 р. ми відшукали єдину статтю, присвячену теорії моди – «З кузні світового господарства». Автор статті не зазначений, але з тексту стає зрозуміло, що це освічений галичанин, думку якого про моду, напевно, поділяли й інші чоловіки. Ось що він пише про одну із причин існування явища моди: «... перед війною було жіноцтво менше заняте в бюрох та в торговлі. Сьогодні конкуренція приневолює працюючу жінку «презентуватися» як найліпше, щоби вдержатися

при занятті. Перед війною число мужчин, які могли заснувати родину, було відносно більше і молодій панні легше було найти відповідного їй мужа.

Сьогодні ця справа представляється далеко гірше. Тому тим сильніший є приказ моди, бо з тим є до певної міри звязана боротьба за існування. І тому не можна дивуватися, що кожна жінка хоче виглядати молодо, що ціла теперішня мода – це мода «молодих», як перед війною була вона модою «замужних». Не можна дивуватися, що на заході старші мужчины мусять йти до косметиків і шукати в них поради як виглядати молодшим; бо для старшого пана нема заняття, так як не знайде в склепі заняття найбільше совісна панна... з бородавками на лиці» [19, с. 4].

Нарешті, після майже півторарічної перерви, у 1934 р. читачки «Нового часу» змогли вже вкотре побачити оновлену жіночу шпальту під заголовком «Жіночі Вісті». Тепер в кожному числі щоденника, де друкувалася тематична сторінка, про це повідомлялося на першій шпальті над титульною назвою газети: «У сьогоднішньому числі сторінка: «Жіночі Вісті». Таке сповіщення було дуже доречним, адже якоюсь мірою стабілізувало стосунки редакції і читацької аудиторії. Те ж саме можна сказати і про пагінацію та частоту виходу у світ жіночої шпальти. «Жіночі Вісті» регулярно публікувалися щотижня на 6 шпальті «Нового часу». Як і у попередніх роках, графічний дизайн тематичної сторінки залишався по-спартанськи лаконічним – монохромність і простота характеризували її художнє оформлення. Редактором шпальти стала Марія Струтинська (літ. псевд. – Віра Марська) – письменниця і журналістка, діячка Союзу Українок. Марія Струтинська була пошлюблена із Михайлом Струтинським – журналістом, громадсько-політичним діячем, послом від УНДО³ до польського сойму (1928-1930). Михайло Струтинський був співробітником щоденника «Новий Час», що власне зумовило призначення його дружини на посаду редакторки «Жіночих Вістей» [20, с. 17-18].

Марія Струтинська редагувала сторінку для жінок лише один рік, але, порівняно із своїми попередницями, імена яких нам поки невідомі, робила це дуже вправно і майстерно. Так, до роботи над публікаціями вона залучала своїх товаришок з Союзу Українок – Ольгу Дучимінську, д-ра Софію Парфанович, Лідію Бурачинську, Зінаїду Мірну, Марію Островерху, Ольгу Сенечівську тощо. До редколегії шпальти приєднався також історик Ігор Лоський, чії розвідки про видатних українок гетьманської доби були напрочуд цікавими та оригінальними. Серед інших відомих чоловіків-авторів публікацій можемо назвати композитора Василя Барвінського та письменника Юліана Тарновича.

Заслугою п. Струтинської було те, що тепер більшість матеріалів підписувались авторіями чи криптонімами, тоді як у попередніх роках існування жіночої сторінки ця інформація залишалась конфіденційною. Навіть сама редакторка використовувала у «Жіночих Вістях» oprіч свого імені та прізвища ще два криптоніми – «Мурка» та «М. С-ка». Марії Струтинській пощастило очолити шпальту саме напередодні Українського Жіночого Конгресу, що був приурочений до 50-річчя із початку заснування українського жіночого руху.

Майбутня урочистість зумовила тематичне спрямування інформаційних матеріалів «Жіночих Вістей». Так, у кожному випуску сторінки з'являлась замітка чи стаття, присвячена справам підготовки Конгресу. Майбутня подія викликала значний резонанс серед чоловічої половини населення Галичини і редакторці доводилося обороняти позиції жіноцтва на своїй шпальті.

Ось як про це згадує сама Марія Струтинська в інтерв'ю Марті Тарнавській для філадельфійського журналу «Наше Життя» («Our Life»):

«[...] Один рік (1934) я редагувала жіночу сторінку “Нового часу”, де була рубрика “Наші гутірки” на теми щоденного життя, з порадами в добрій поведінці, тощо. А що це

³ УНДО - Українське національно-демократичне об'єднання

був рік першого Українського Жіночого Конгресу в Станиславові, то у статтях доводилося відбивати напади тих, хто призначував тоді жінці тільки роль дружини і матері. Ці обов'язки значення родини взагалі, були теж у центрі зацікавлень нашого жіночого руху, але не єдиними, при переході багатьох ділянок з тісного родинного поля в дію суспільну. Задля цього змагалися й наші піонерки за кращу освіту для жінок» [21, с. 10-12].

Цікаво, позаяк Марія Струтинська мусила відвідати Конгрес, то у тиждень його відкриття «Жіночі Вісті» не були опубліковані. Натомість редакція «Нового часу» блискавично відреагувала на такі обставини та гречно опублікувала низку телефонних інтерв'ю від власного кореспондента (гадаємо, що це була саме Марія Струтинська), що перебував на Конгресі [22, с. 1; 23, с. 1-2; 24, с. 4; 25, с. 3].

Зважаючи на те, наскільки великою розкішшю і модерновим досягненням на початку 1930-х уважався телефонний зв'язок, мусимо відзначити, що редакція «Нового часу», яка застосовувала такі методи збору інформації з первинних джерел для оперативного їх публікування, заслуговувала великої пошани і подиву.

Робота шеф-редактором «Жіночих Вістей» стала трампліном для письменницької кар'єри Марії Струтинської: «[...] Окрім статей на теми жіночого руху я давала там коротенькі нариси з ділянки культури побуту, що їх можна б уважати мою першою спробою екскурсії в белетристику. Досвід з тією сторінкою зазнав мене з жіночим читачем. Це пригодилося мені в організаційній праці Союзу Українок, в якого Головному Відділі я займала різні пости» [26, с. 9-10].

Що ж до питання моди, то у 1934 р. на шпальтах «Нового часу» і «Жіночих Вістей» стали з'являтися поодинокі публікації практичного характеру, інтерв'ю у галицьких модельєрок, а також художні репортажі з показів національного вбрання. Так подибуємо статтю д-ра Софії Парфанович «Дещо з гігієни. Мода й гігієна»; «Жінка дома: клопоти з гардеробом», «Що модне? (Замість фейлетону)», «У тієї, яка на правду знає, що модне. Розмова з п. Е.Олесницькою, Управ. Робітні "Труду"» Марії Струтинської; «У справі народної ноші» Лідії Бурачинської; «Показ української ноші» та «Вечір національної ноші. Блески і тіні оригінальної імпрези» авторів, що заховали свої прізвища під криптонімами «Ів. Д.» та «Р.Сл.».

1935 р. жіноча тематична сторінка вже традиційно зустріла під егідою нової очільниці з активною життєвою позицією та у новій назві «Сучасна жінка», що передбачала модернізацію шпальти у європейському ключі.

Чергова шеф-редакторка шпальти вирізнялась новочасними методами роботи. Так, у першому випуску шпальти за 6 січня 1935 р. вона помістила цікаву замітку «Що читають жінки в часописах?», де подано дослідження читацьких смаків фемінної аудиторії американських часописів, виконане «Комітетом научних дослідів при університеті в Шикаго»: «[...] Виявляється, що жінкам читачкам дуже припадають до смаку карикатури, на другому місці є моди, третє місце займають новелі і ілюстровані повісті, четверте поради і вказівки з життя, з області домашнього господарства, гігієни і т.п. Багато місця займають в пресі для жінок листи від читачок. Останнє місце під оглядом заінтересування читачок займають справи закордонної політики» [27, с. 16].

Аналіз подальших номерів «Сучасної жінки» дає нам підстави вважати, що редакторка взяла це дослідження собі за основу для формування тематичного наповнення сторінки.

Так, на шпальті з'явилися фейлетони, есе, фото-замітки, порадицькі статті, а матеріалів суфражистського спрямування стало напрочуд менше. Відчувається перехід до м'якшої форми фемінізму, яка все ж залишала жінці роль берегині домашнього вогнища. Тематичний характер сторінки з радикально-агітаційного було переорієнтовано на практично-розважальний.

Знаковою рисою, що вирізняла жіночу сторінку 1935 р. від попередніх, стала тісна комунікація між редакцією та читацькою аудиторією. Навіть у вступному зверненні до чита-

чок – «В журі до нас» – очільниця сторінки закликає жінок до спілкування з редакцією та взаємообміну думками щодо питань буденного характеру, посилаючись на досвід закордонних колег: «Є різні умовини, що в них приходиться нам жити. Нераз якась дрібна справа домашнього господарства, про котру нам тяжко де-небудь довідатися, бо нема від кого. Не раз у нашому здоров'ю є якісь дивні об'яви, що нас безпокоять. Часом приходиться нам що-небудь рішати про справи правового характеру, а ми самі і нізвідки поради. А знову часом така ситуація в нашій особистій житті, що годі нам самим в ній знайти розв'язку. І поради нема кому, бо лише чужі люди, а не раз знов не можна порадитися, бо самі близькі знайомі і бемося зі своїми гадками – тратимо спокій душі і рівновагу.

У всіх тих поважних справах, у всіх важких хвилинах життя зверніться до нас, дорогі читачки, щиро і одверто, а ми зичливо дамо якусь раду, або і других читачок про те запитаємо так, що будете знати, як другі про таку справу думають. А відповідь дамо під гаслом яке подасте.

У чужих народів такий обмін думок дуже поширений. Там розуміють те, що редакція часопису хоче своїм читачкам йти на руку, а розуміючи, що саме жінкам дуже тяжко не раз приходиться щось вирішити з браку знання чи практики, отвірає для них окремий poradnik в часописі. Тож щиро і одверто звертаймося до нас, а так само щиро ми дамо вам раду» [28, с. 16].

Практичний підхід до формування шпальти відобразився на її рубрикації – було започатковано постійні рубрики «Що варимо?» та «З нашого досвіду», де публікувалися матеріали з кулінарії та організації домашнього господарювання. Були спроби вести такі рубрики як: «Поштова скринька», «Дома», «Фільмові вісті», «На тему виховання дітей», «Наші діти», «Новинки». На жаль, очевидно, через брак матеріалу, ці рубрики стали «одноденками», тобто після заснування більш не поміщалися на шпальтах тематичної сторінки.

Автура жіночої сторінки залишалася стабільною – членкині Союзу Українок – Дарія Старосольська, Лідія Бурачинська, Костянтина Малицька. Природньо, що частина матеріалів через різні мотиви, нерідко і політичні, традиційно підписувалась криптонімами. Траплялися і випуски шпальти, де автора не було зазначено у жодній публікації. Гадаємо, що таке явище мало місце з тієї причини, що більшість матеріалів були просто запозиченими із зарубіжної хроніки та перекладеними українською. Це зрозуміло, адже редакція моніторила іноземну періодику і намагалася донести найцікавіші новини українським читачкам.

Отож, з 6 січня до 15 червня 1935 р. було надруковано 20 випусків «Сучасної жінки». І нарешті, з 29 вересня 1935 р. посаду шеф-редакторки та ідейної натхненниці жіночої шпальти займає журналістка Стефанія Мартинюк, яка редагувала сторінку аж до 3 липня 1939 р.

Саме Стефанії Мартинюк завдячуємо переорієнтації редакційних матеріалів у керунку моди. Про саму редакторку відомо вкрай мало. У цій статті подамо ті «крихти» фактичного матеріалу, що нам вдалося зібрати про Стефанію Мартинюк. Окрім бездоганного художнього смаку їй був притаманний і неабиякий письменницький хист. Про це свідчать огляди модних тенденцій, які вона публікувала в «Новому часі» упродовж чотирьох років.

Першу згадку про Стефанію Мартинюк знаходимо у «Великій історії України» проф. І. Крип'якевича, виданій Іваном Тиктором у далекому 1948 р.. Там, у статті Євгена Яворівського «Ювілей Івана Тиктора», вміщеній з нагоди 25-ліття пресової та видавничої діяльності знаменитого видавця, натрапляємо на такі слова: «Не можна поминути теж прекрасних адміністраторів як дир. Лев Чубатий, Петро Постолюк, д-р В. Калина, Петро Мілянєвський, Вол. Гірняк, Павло Федішин, Микола Химка, Михайло Яцків, Стефа Мартинюк, Зеня Майковська, Ярослав Пастушенко та багато інших співробітників, друкарів і складачів...» [29, с. 22].

Примітно, що саме Стефанію Мартинюк було згадано, як адміністратора, адже упродовж дев'яти років жіночу шпальту очолювали й інші журналістки, імена яких залишаються невідомими. Окрім роботи у «Новому часі» Стефанія Мартинюк плідно працювала

й у інших виданнях концерну Івана Тиктора, а також в «Українському видавництві» у Кракові.

Наприклад, у покажчику видань Івана Тиктора та концерну «Українська преса», укладеному В. Денисюк, віднаходимо дані про те, що Стефанія Мартинюк публікувалася у тикторівському «Золотому колосі: календарі на рік 1938», редагованому М. Топольницьким. Там вмістила вона статті практичного характеру: «Поради для жінок. Звідки прийде нам допомога?», «Слово до українських господинь», «Нагинай галузку, поки молода!», «Мама, дбайте про своїх дітей!» [30, с. 202].

Дослідниця Лариса Головата у бібліографічному довіднику «Українське видавництво» у Кракові-Львові, 1939–1945» зазначає, що Стефанія Мартинюк (псевдонім і криптоніми: Тета Стефа, Сте-ма, С.М., с. март., М.С.) опублікувала у «Календарі альманасі на 1941 рік» під редакцією Юліана Тарновича низку статей на злободенні жіночі теми: «Куток для матерей жінок – Мати жінка», «Гігієна дитячої купелі», «Мамо, я хочу їсти! : [про повноцінне харчування]» [31, с. 189-190].

Окрім статей, Стефанія Мартинюк залишила по собі ще й практичний посібник. Так у 1938 р. у рамках серії «Бібліотека «Народньої справи» (підсерія «Рідне слово», Ч. 6. (18) видавництво Івана Тиктора у Львові надрукувало брошуру «Виріб овочевих вин і соків» обсягом 32 с. Оскільки часопис «Народня справа» призначався для сільського населення, то і редакційний портфель «Бібліотеки «Народньої справи» мусив відповідати вимогам читацької аудиторії, а саме: можливість практичного застосування поданої у виданні інформації, популярний і дохідливий виклад матеріалу, низька собівартість готового видавничого продукту. Саме тому поліграфічне оформлення брошури «Виріб овочевих вин і соків» було максимально простим: монохромні графічні малюнки-ілюстрації, а на зворотах обкладинки поміщено рекламні оголошення.

З недоліків відзначимо відсутність апарату видання. Передмови, змісту та інших службових частин немає. Але, попри це, видання мало успіх, адже було перевидано у 1941 р. в «Українському видавництві» у Кракові (серія «Загальна бібліотека, Ч.9).

Про подальшу долю Стефанії Мартинюк після приєднання Західної України до Радянського Союзу дізнаємося знову-таки з її публікацій. У «Записках Наукового товариства Культурного союзу українських трудящих ЧССР» за 1977 р. натрапляємо на згадку про те, що Стефанія Мартинюк опублікувала у одному із номерів журналу «Колокольчик-Дзвіночок» (Пряшів, 1947–1950) статтю «Де дівчина – там квітник» під псевдонімом Тета Стефа [32, с. 80; 33, с. 27-32].

Оскільки журнал видавався Спілкою Молоді Карпат, можемо гіпотетично стверджувати, що у післявоєнний час Стефанія Мартинюк мешкала на теренах словацької частини Закарпаття, а саме – на Пряшівщині, яка після 1945 р. стала належати до Чехословацької Республіки. Цей факт є неабияк втішним, адже в умовах, коли більшість української еліти було замордовано радянською або нацистською владою, Стефанія Мартинюк зуміла пережити час репресій Другої світової і знайти сили для продовження літературної діяльності [34, с. 49].

5. Висновки

На підсумок напрошується порівняння «Жіночої Сторінки» (1926-1939 рр.) у газеті «Новий Час» із її прямою конкуренткою – «Жіночою Сторінкою» (1936-1939 рр.) у газеті Діло [35, с. 173-197].

Обидва щоденники – «Діло» і «Новий час» упродовж першої третини ХХ ст. були пріоритетними виданнями Львова і Західної України в цілому.

«Новий час» загалом був прогресивнішим та сучаснішим від «Діла». Це відображалося на редакційній політиці газети. Так, «Новий Час» ще на зорі свого заснування активно залучав до читацької аудиторії жінок методом публікації для них тематичної шпальти.

У заснованому в 1923 р. Іваном Тиктором «Новому Часі» вже по трьох роках активно го існування – у 1926 р. було започаткованого шпальту для жіноцтва, яка з невеликими перервами та значними модифікаціями проіснувала аж до кінця існування щоденника – 1939 р. Натомість «Діло», що виходило друком з 1880 р., погодилося на шпальту для жінок лише у 1936 р. (це не враховуючи самостійного додатку «Жіноче Діло», що друкувався з 21 квітня 1912 до 31 грудня 1912 р. включно).

Це пов'язано з двома факторами. Перший передбачав суто політичне скерування «Діла», як офіційного органу партій УНДП і УНДО. Ця газета була так би мовити – «чоловічою» і редакторам залежало не стільки на бізнесовій складовій, як от Івану Тиктору, а на лобюванні суто проукраїнських інтересів на її шпальтах.

Другий фактор, що спричинив до появи «Жіночої Сторінки» – глобальна фемінізація. Наприкінці XIX ст., коли було засноване «Діло», жінки не користалися привілеями у здобуванні освіти та журналістській діяльності. Чимало знаменитих учених всіляко доводило, що інтенсивна розумово-творча діяльність шкодить жіночому здоров'ю.

До середини 1930-х суфражистський рух захопив Європу і жінки стали рівноправними членами суспільства. Ще однією причиною появи шпальти для жінок стало повернення племінниці Валерії О'Коннор Вілінської – Харитини Кононенко з еміграції у Подєбрадах. Молода жінка не мала засобів для заробітку і, маючи попередній журналістський досвід у часописі «Нова хата», запропонувала заснувати тематичну шпальту для жінок.

Щодо тематичного наповнення обох шпальт у «Ділі» та у «Новому Часі», то можна порівнювати лише ті номери «Нового Часу», де «Жіночу Сторінку» редагувала Стефанія Мартинюк у період з 1935–1939 рр., а паралельно їй у «Ділі» працювала редакторкою жіночих матеріалів Харитина Кононенко упродовж 1936–1939 рр.

Обидві редакторки відзначалися своєю глибокою обізнаністю у світі моди. У жанровій палітрі Стефанія Мартинюк надавала перевагу модним оглядам, у той час, як її опонентка Харитина Кононенко любила критичні статті на тему недоліків у стилі вбрання львівських панночок.

«Жіноча сторінка» у «Новому Часі» орієнтувалася на німецькі жіночі часописи, а тому кожне число було вдало проілюстроване ескізами моделей одягу із закордонних журналів. Навіть сам асортимент колекцій модного одягу, що його пропонувала Стефанія Мартинюк, призначався радше світським дамам, аніж інтелектуалкам-феміністкам.

Своєю чергою, Харитина Кононенко саме представляла збіднілу інтелігенцію з аристократичним корінням, а тому у своїх публікаціях про моду звертала увагу не стільки на модні новинки, скільки на практичний бік проблеми, а саме гармонійне поєднання предметів одягу відповідно до стилю та призначення. Чимало писала редакторка про ремонт одягу власноруч, його оновлення, модернізацію. Брак коштів на найнеобхідніше примушував Харитину Кононенко віднаходити оптимальні варіанти бюджетної моди.

Стосовно політичного та гуманітарного складників, жіночі шпальти обох щоденників були приблизно однаковими за змістом. Адже питання гендерного рівноправ'я, і не лише політичного, було і залишається злободенною темою.

Отже, можна стверджувати, що обидві тематичні шпальти (у «Ділі» та «Новому Часі») є еталонними ретроспективними взірцями галицької fashion-журналістики. Сучасним редакторам варто повчитися у своїх попередників лаконічності, актуальності та можливості практичного застосування викладеної інформації.

Детальніше аналіз «модного» складника «Жіночої сторінки» під шеф-редакторством Стефанії Мартинюк ми опублікуємо у статті «Fashion-референтність Стефанії Мартинюк на шпальтах газети «Новий Час» (1935–1939 рр.)».

References

1. Peredyrii, V. (1996), *Ukrainian Women's Print Media in Halychyna (1853-1939): a Catalogue*, Meta, Lviv, 191 p.
2. Nova Zoria (1934), "Ukrainian women's print media in Halychyna", no. II, pp. 5-6.
3. Dilo (1937), "Once more about women's print media", no. 89, p. 5.
4. Nakonechna, Z. I. (2016), *Periodicals of the Publishing Concern "Ukrayinska Pressa"/"Ukrainian Print Media" in the Context of West Ukrainian Journalism*, PhD diss. (soc. com. sci.), Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 212 p.
5. Snitsarchuk, L.V. (2009), *Ukrainian Periodicals in Halychyna (1919–1939) and Journalistic Discourse: a Monograph*, National Academy of Science of Ukraine, The Lviv National Vasyl Stefanyk Scientific Library of Ukraine, Department "Scientific-Research Periodicals Center", Lviv, 416 p.
6. Novyi Chas (1926), "A word from the editor", no. 75 (284), p.4.
7. Sluzhynska, Z. (2003), *Genealogy*, no. II, T. Shevchenko Scientific Society in Lviv, Ukrainian Doctors Society, Lviv, 256 p.
8. Novyi Chas (1928), "What Ukrainian women should know about the elections?", no. 27 (479), p.4.
9. Novyi Chas (1928), "Ukrainian Women! ", no. 27 (479), p.4.
10. Novyi Chas (1928), "The Ukrainian woman beauty contest", *Novyi Chas* , no. 125 (575), p.6.
11. Novyi Chas (1928), "Why do we organize a beauty contest?", no. 147 (597), p.6.
12. Novyi Chas (1928), "To those who liked beauty content participants", no. 150 (600), p.6.
13. Novyi Chas (1928), "In the women's world", no. 131 (581), p.8.
14. Novyi Chas (1930), "Women's spring fashion", no. 44 (802), p.12.
15. Novyi Chas (1931), "Women in men's clothes", no. 44 (950), p.4.
16. Novyi Chas (1931), "New fashion is coming", no. 66 (972), p.5.
17. Novyi Chas (1931), "An ancient clothing exhibition", no. 73 (979), p.5.
18. Novyi Chas (1931), "Ancient times and nowadays", no. 82 (988), p.1.
19. Novyi Chas (1933), "From breeding ground of world economy", no. 40, p.4.
20. Senkiv, I. (1988), "The fans of Hutsulshchyna", *Nashe Zhyttia/Our Life*, The Union of Ukrainian Women of America, Philadelphia, no. 5, pp. 17-18.
21. Tarnavska, M. (1977), "An interview with Maria Strutynska", *Nashe Zhyttia/Our Life*, no. 8, pp. 10-12.
22. Novyi Chas (1934), "Ukrainian Women's Congress", *Novyi Chas* , no. 140, p.1.
23. Novyi Chas (1934), "First Ukrainian Women's Congress", no. 141, p.1-2.
24. Novyi Chas (1934), "The third day of the Ukrainian Women's Congress: our past and our contest", no. 142, p.4.
25. Novyi Chas (1934), "The fourth day of the Ukrainian Women's Congress", no. 143, p.3.
26. Burachynska, L. (1963), "Our interview: to greet the collection", *Nashe Zhyttia/Our Life*, The Union of Ukrainian Women of America, Philadelphia, no. 11, pp. 9-10.
27. Novyi Chas (1935), "What might women want to read in magazines?", no. 5 (1928), p. 16.
28. Novyi Chas (1935), "Pining for us", no. 5 (1928), p. 16.
29. Yavorivskiy, Ye. (1948), "Anniversary of Ivan Tyktor", in Krypiakevych, I., Holubets, M., Doroshenko, D. & Pasternak, Ya. (Eds.), Winnipeg, p. 22.
30. Denysiuk, V. H. (Ed.) (2000), *The Edition by Ivan Tyktor and the Publishing Concern "Ukrayinska Pressa"/"Ukrainian Print Media": a Bibliographic Guide (1923–1977)*, The National Academy of Sciences of Ukraine, The Lviv National Vasyl Stefanyk Scientific Library of Ukraine, Lviv, 368 p.

31. Holovata, L. V. (Ed.) (2010), *“Ukrainske Vydavnytstvo”/“Ukrainian Publishing House” in Krakow-Lviv, 1939-1945: a Bibliographic Guide*, Harvard Ukrainian Research Institute, Institute of Critics, Center for Independent Historical Studies, T. Shevchenko Scientific Society in America, Department of Scientific Bibliography of The Lviv National Vasyl Stefanyk Scientific Library of Ukraine, vol. 1, Krytyka, Kyiv, 324 p.

32. Hyriak, M. (1977), “Cultural union of Ukrainian workers in Czechoslovakia as a co-participants of the study of traditional culture of Ukrainians of Eastern Slovakia”, *Zapysky Naukovoho Tovarystva Kuljturnoho Sojuzu Ukrajinsjkykh Trudjashhykh u ChSSR [Notes of Scientific Union of Cultural Union of Ukrainian Workers of Czechoslovak Socialist Republic]*, Czechoslovak Socialist Republic, no.4-7, pp. 71-81.

33. Martyniuk, S. (1949), “Where the girl is - there is a flower garden “, *Kolokoljchyk – Dzvinochok [A Bell]*, no. 9, pp. 17-32.

34. Bacha, Yu., Kovach, A. & Shtets, M. (Ed.) (2008), *Why, When and How? Questions and Answers On the History and Culture of Ruthenians -Ukrainians of Czechoslovak Socialist Republic*, Mystetska liniia, Uzhhorod, 84 p., available at: file:///C:/Users/Andrew/Desktop/Chomu_koly_i_ia7.pdf (accessed: 15.09.2018).

35. Astartseva, Kh. (2017), "Fashion Talks" by Kharytyna Kononenko — a new voice in galician women’s press (based on materials of the "Women's Page" in the newspaper "Dilo" (1936-1939), Natsionalna Akademiia nauk Ukrainy, Lvivska Natsionalna Naukova biblioteka Ukrainy imeni Vasylia Stefanyka, no. 7, pp. 173-197/

Submitted on 27.12.18

Список літератури

1. Передирій В. Українські періодичні видання для жінок в Галичині (1853-1939 pp.) : анотований каталог / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Н.-д. центр періодики ; уклад. В. А. Передирій. Львів : МЕТА, 1996. 191 с.

2. Українська жіноча преса в Галичині. Частина II. / С.Г. // Нова Зоря. 1934. № 47 (745). С. 5–6.

3. Ще про жіночу пресу. // Діло. 1937. Ч. 89. С. 5.

4. Наконечна З. І. Часописи видавничого концерну «Українська Преса» в контексті західноукраїнської журналістики : дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук. із соц. комунік. : [спец.] 27.00.04 «Теорія та історія журналістики» Львів, 2016. 212 с.

5. Снісарчук Л.В. Українська преса Галичини (1919-1939 pp.) і журналістикознавчий дискурс : монографія / НАН України, ЛННБУ ім. В. Стефаника, Відділення «Науководослідний центр періодики». Львів, 2009. 416 с.

6. Слово від редакції // Новий Час. 1926. Ч. 75 (284). С. 4.

7. Служинська З. Генеалогія : монографія. Львів : [НТШ], 2000–2003. Ч. II /; Наук. т-во ім. Шевченка у Львові, Укр. лікар. т-во. 256 с.

8. Що треба знати українській жінці про вибори? // Новий Час. 1928. Ч. 19 (471). С. 4.

9. Українські Жінки! // Новий Час. 1928. Ч. 27 (479). С. 4.

10. Конкурс краси української жінки // Новий Час. 1928. Ч. 125 (575). С. 6.

11. Чому улаштуємо конкурс краси? // Новий Час. 1928. Ч. 147 (597). С. 6.

12. До тих, що їм подобалися учасниці конкурсу краси // Новий Час. 1928. Ч. 150 (600). С. 6.

13. В жіночому світі // Новий Час. 1928. Ч. 131 (581). С. 8.

14. Зразки жіночої весняної моди // Новий Час. 1930. Ч.44 (802). С. 12.

15. Жінки в мужеському одязі // Новий Час. 1931. Ч.44 (950). С. 4.

16. Нова мода іде // Новий Час. 1931. Ч.66 (972). С. 5.

17. Виставка старинних одягів [Фотозамітка] // Новий Час. 1931. Ч.73 (979). С. 5.

18. Давніше і сьогодні [Фотозамітка] // Новий Час. 1931. Ч.82 (988). С. 1.
19. З кузні світового господарства // Новий Час. 1933. Ч. 40. С. 4.
20. Сеньків І. Любительки Гуцульщини // Наше Життя (Our Life). Видає Союз Українок Америки, Філадельфія, Па. 1988. Ч. 5. С. 17–18.
21. Тарнавська М. Інтерв'ю з Марією Струтинською // Наше Життя (Our Life). Видає Союз Українок Америки, Філадельфія, Па. 1977. Ч. 8. С. 10–12.
22. Український Жіночий Конгрес [Телефоном від власного кореспондента] // Новий Час. 1934. Ч. 140. С. 1.
23. Перший Український Жіночий Конгрес [Телефоном від власного кореспондента] // Новий Час. 1934. Ч. 141. С. 1–2.
24. Третій день Українського Жіночого Конгресу: Наше минуле й наші змагання [Від власного кореспондента] // Новий Час. 1934. Ч. 142. С. 4.
25. Четвертий день Українського Жіночого Конгресу // Новий Час. 1934. Ч. 143. С. 3.
26. Бурачинська Л. Наше інтерв'ю: На привітання збірки // Наше Життя (Our Life). Видає Союз Українок Америки, Філадельфія, Па. 1963. Ч. 11. С. 9–10.
27. Що читають жінки в часописах? // Новий Час. 1935. Ч. 5 (1928). С. 16.
28. В журі до нас // Новий Час. 1935. Ч. 5 (1928). С. 16.
29. Яворівський Є. Ювілей Івана Тиктора // Велика історія України // до 1923 р. опрацювали І. Крип'якевич і ред. М. Голубець ; до 1948 р. доп. Д. Дорошенко ; праісторію України доп. Я. Пастернак. Вінніпег: Видав Іван Тиктор, 1948. С. 22.
30. Видання Івана Тиктора та концерну «Українська преса»: Бібліогр. покажч. (1923–1977) / уклад.: В. Г. Денисюк; НАН України. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. Л., 2000. 368 с.
31. Головата Л. В. «Українське видавництво» у Кракові-Львові, 1939-1945 : бібліографічний довідник. [відпов. ред. С. Захаркін; Український науковий інститут Гарвардського університету, Інститут критики, Центр незалежних історичних студій, Наукове товариство ім. Шевченка в Америці, Відділ наукової бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України ім. Василя Стефаника]. Київ : Критика, 2010-т. : іл. (Відкритий архів : бібліографічні студії). Т. 1 : Книжки й аркушеві видання. 2010. 324 с.
32. Гиряк М. Культурний союз українських трудящих у Чехословаччині як співучасник дослідження народної традиційної культури українців Східної Словаччини // Записки наукового товариства Культурного союзу українських трудящих у ЧССР. Пряшів, 1977. № 4–7. С. 71–81.
33. Мартинюк С. [Тета Стефа]. Де дівчина – там квітник // Колокольчик – Дзвіночок. 1949. Ч. 9. С. 17–32.
34. Бача Ю., Ковач А., Штець М. Чому, коли і як? Запитання й відповіді з історії та культури русинів-українців Чехословаччини. Ужгород : Мистецька Лінія, 2008. 84 с. (Видання 3-тє, доповнене, перероблене). URL : file:///C:/Users/Andrew/Desktop/Chomu_koly_i_iak7.pdf. (дата звернення: 15.09.2018).
35. Астапцева Х. А. «Балачки про моду» Харитини Кононенко — нове слово у жіночій пресі Галичини (На матеріалах «Жіночої сторінки» у газеті «Діло» / Христина Андріївна Астапцева. // Національна академія наук України, Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника. – 2017. – №7. – С. 173–197.

Надійшла до редколегії 27.12.2018